

Zakon o ravnopravnosti spolova

Zakonom o ravnopravnosti spolova garantira se jednakost spolova za sve u svim sferama društva, uključujući, ali ne ograničavajući se na, obrazovanje, ekonomiju, zapošljavanje i rad, socijalnu i zdravstvenu zaštitu, sport, kulturu, javni život i medije. („Službeni glasnik BiH“, broj: 16/03, 102/09 i 32/10)

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH usvojen je 2003. godine, a dopunjen 2009. godine, dok je prečišćeni tekst objavljen 2010. godine.

Oblici diskriminacije

Zakon zabranjuje diskriminaciju na osnovu spola i seksualne orijentacije. Diskriminacija na osnovu spola postoji, ako je osoba ili grupa osoba stavljena u nepovoljniji položaj na osnovu spola.

Direktna spolno zasnovana diskriminacija postoji kada je osoba ili grupa osoba jednog spola tretirana ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na druge osobe ili grupe u istoj ili sličnoj situaciji.

Indirektna spolno zasnovana diskriminacija postoji kada, naizgled, neutralna pravna norma, kriterij ili praksa, jednaka za sve, stavlja ili može staviti osobu ili grupu osoba jednog spola u nepovoljniji položaj u odnosu na osobu ili grupe osoba drugog spola.

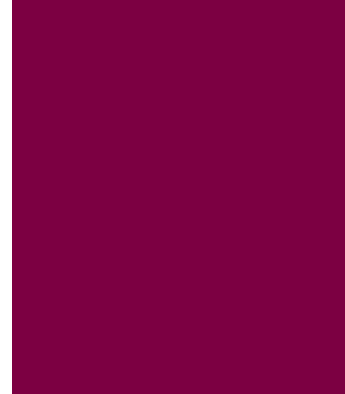
Uznemiravanje je bilo koje neželjeno ponašanje zasnovano na spolu, koje ima za cilj ili učinak povredu dostojanstva osobe ili grupe, te stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja.

Seksualno uznemiravanje je bilo koje nepoželjno verbalno, neverbalno ili fizičko ponašanje seksualne prirode, koje ima za cilj ili za posljedicu kršenje digniteta osobe ili grupe, naročito kada takvo ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Spolno zasnovano nasilje je bilo koje ponašanje, koje izaziva ili može izazvati fizičku, mentalnu, seksualnu ili ekonomsku štetu ili patnju, kao i prijetnja takvim ponašanjem, koje sputava osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnom i privatnom životu. To može uključivati nasilje u porodici ili nasilje u široj zajednici, počinjeno ili tolerirano od strane vlasti, kao i nasilje po osnovu spola u slučaju oružanog sukoba.

Viktimizacija nastaje kada se osoba ili grupa osoba stavlja u nepovoljniji položaj zbog odbijanja naloga za diskriminatornim postupanjem, zbog prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od spolno zasnovane diskriminacije ili ako je na bilo koji drugi način učestvovala u postupku vođenom zbog diskriminacije na osnovu spola.

Pored toga, Zakonom se određuje da diskriminacija u jeziku postoji kada se samo jedan gramatički rod koristi kao generički termin.

Zakonom o ravnopravnosti spolova propisuje se da jednaka zastupljenost žena i muškaraca postoji kada je jedan spol zastupljen sa najmanje 40% u tijelima na svim nivoima vlasti u BiH (državnom, entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou). To uključuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravne osobe s javnim ovlastima i druga tijela, koja djeluju pod kontrolom države, entiteta, kantona, općina i gradova, te imenovanja u delegacije i međunarodne organizacije, odnosno tijela.

Primjeri diskriminacije:

- *Nadređena osoba ili kolega, odnosno kolegica, konstantno, na nepoželjan način, komentira svog suradnika ili suradnicu i stavlja ruke oko njegovog, odnosno, njezinog struka.*
- *Žena je otpuštena s posla tokom svog porodijskog bolovanja.*
- *Manje kvalificiranoj kandidatkinji za posao u vrtiću daje se prednost u odnosu na više kvalificiranog kandidata, pod pretpostavkom da žene taj posao rade bolje od muškaraca.*
- *Postotak žena imenovanih na položaje u javnim organima daleko je ispod 40%.*

Primjeri nejednakosti

- *U seoskim područjima, vlasništvo nad zemljom i drugom imovinom gotovo je uvijek na muškarcima, iako žene podjednako doprinose ostvarivanju ekonomskih potreba njihovih porodica.*
- *Mediji ne osiguravaju jednak udio medijskog prostora političarkama, u odnosu na političare, posebno tokom predizbornih kampanja.*

Obaveze nadležnih organa

Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH uspostavljeni su institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova - Agencija za ravnopravnost spolova na državnom nivou i *Gender centri* na entitetskom nivou - kako bi pratili i osigurali implementaciju Zakona i *Gender akcionog plana*

BiH. Osim toga, sva druga državna tijela imaju obavezu da poduzmu sve odgovarajuće i potrebne mjere u cilju provedbe odredaba propisanih ovim Zakonom kao i *Gender akcionim planom BiH*. Oni to moraju učiniti uvodeći mjere za postizanje ravnopravnosti spolova, usvajanjem novih ili izmjenom postojećih zakona, primjenom *Gender akcionog plana BiH*, prikupljanjem podataka, vođenjem evidencije, analiziranjem i predstavljanjem statističkih podataka razvrstanih po spolu.

Agencija za ravnopravnost spolova i *Gender centri* primaju zahtjeve, izjave i žalbe osoba ili grupa, koje ukazuju na kršenje Zakona.

Sudska zaštita i kaznene odredbe

Svaka osoba, koja tvrdi da je žrtva diskriminacije, može potražiti sudsku zaštitu kroz postojeće postupke ili se zaštita može tražiti kroz podnošenje posebne tužbe za zaštitu od diskriminacije, u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj: 59/09).

Javni i privatni pružaoci pravne pomoći mogu pomoći podnosiocu, odnosno podnositeljki tužbe davanjem savjeta o njegovim, odnosno njezinim pravima, te podnošenjem tužbe za diskriminaciju.

Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH može primiti žalbe u vezi sa diskriminacijom, te savjetovati podnosiocice, odnosno podnositeljke tužbe o njihovim pravima. Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH također može davati preporuke i mišljenja, predložiti pokretanje postupka medijacije, kao i inicirati i učestvovati u sudskom postupku za prekršaje u ime podnosioca, odnosno podnositeljke tužbe.

Sve osobe, koje se smatraju žrtvama seksualnog uznemiravanja, uznemiravanja i nasilja na osnovu spola, mogu prijaviti počiniocice u uredu nadležnog tužioca. Zakonom o ravnopravnosti spolova propisuju se kazne zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina za pojedine diskriminacijske radnje.